

Zomer 2005

Nieuwsbrief

Van de redactie

Voor je ligt de zomer-nieuwsbrief van YES-DC. Hierin eerst een oproep! Er komt weer een DEOdag aan waar nog organisatoren voor gezocht worden. Heb je interesse, spreek dan Yvonne van het YES-DC bestuur aan. Naast het deelnemen aan de organisatie kan je ook meehelpen brainstormen over de mogelijke onderwerpen die behandeld gaan worden. Daarnaast heeft YES-DC de slapende stichting YES-Africa overgedragen aan Washiriki. Een tijd terug is er per mail aan leden gevraagd of ze nog een goede bestemming hadden voor de nu al jaren ongebruikte stichting. De doelstelling van Washiriki past goed bij de doelstellingen in de stichtingsakte van YES-Africa en de doelen van YES-DC. Aangezien de stichting niet meer nodig is lijkt de overdracht een logische stap. In de nieuwe rubriek "even voorstellen" stellen de nieuwe beheerders van de stichting zich voor. Hierin ook meer over de doelstellingen en activiteiten van YES-Africa. Aangezien het toch vakantietijd is eindigen we met een verslag van YES-DC lid Sander Peeters aan DC Papua Nieuw Guinea. Hieruit blijkt dat wij versted kunnen staan van het venuft van mensen die tot voor kort dachten dat vliegtuigen vogels waren.

Inhoud

VAN DE REDACTIE	1
A NEW YEAR, A NEW DEO DAY!	1
VAN DE VOORZITTER	1
LOW-COST WATERVOORZIENING VOOR	
ONTWIKKELINGSLANDEN	2
EEN PAAR DAGEN "OBSERVEREN" IN BONN	2
WATERSTOF DROOM OF MOGELIJKE REALITEIT?	4
VAN HET WEB	4
EVEN VOORSTELLEN...	5
FIRST CONTACT	6
VAKANTIETIJD	8

A new year, a new DEO day!

Every two years, YES-DC organizes a symposium about the core issue of our association: a Debate on Energy and Development (DEO). This symposium is primary organized for our members, but open for others as well, as it is an event with which we want to get more attention. The program constitutes of a presentation of expert views from different angles, followed by discussions with the public. This program can be accompanied with more practical components, like role plays or workshops. Information about the last DEO (DEO2004) is available at our website (www.yes-dc.org).

After summer holidays we would like to start up the commission for DEO2006. Are you interested to help us organise DEO2006 (defining the subject, finding experts for presentations and/or financing etc), don't hesitate to contact us (yvonneboerakker@hotmail.com).

Van de voorzitter

Deze keer in briefvorm vanuit een zonnige locatie...

Beste YES-sers, Ik zit nu in een klein, heet, benauwd hokje, terwijl er buiten een kampvuur is en bier gedronken wordt, dus jullie begrijpen dat ik het kort hou;-) Waar zit die luie voorzitter dan, vragen jullie je af? Nou, bij de WOT in Enschede, om aan de T-week deel te nemen (zie: http://www.wot.utwente.nl/index_nl.html). Deze locatie is niet onbekend voor een aantal Yessers. Vorig jaar zijn we er op bezoek geweest en één van de bestuursleden, Mark Tiele Westra, is ook sterk bij de WOT betrokken.

Maar terug naar onze eigen vereniging. De laatste maanden waren wat ons betreft zeer geslaagd, met o.a. een excursie naar de biomassacentrale Cuijk, een interessante avond over waterstof (op Curaçao) en een excursie naar Bonn naar het klimaatseminar, waar we als "observer" nog hondsbrutaal zomaar een vraag gesteld hebben (en daarmee een precedent geschapen hebben, goed zo Josco!). Tenslotte hebben we niet zo lang geleden nog een lezing gehad over de (mogelijk) duurzame handel in biomassa uit ontwikkelingslanden.

Wat valt er verder te melden:

* Van de penningmeester heb ik begrepen, dat inmiddels meer dan driekwart van de leden betaald heeft, de laatste wanbetalers gaan we binnenkort nog eens achter de votten zitten.

Laat het weten als je een leuk idee hebt voor een volgende activiteit

* Ideeën voor activiteiten in het najaar zijn (onder voorbehoud) o.a. een discussie over het Nederlandse energiebeleid n.a.v. het net verschenen energierapport, en lezing over peak-oil, een iets over adaptatie. Mocht je zelf nou ook een leuk idee voor een lezing of activiteit hebben, laat het ons dan vooral weten! Vooral de DC-component is in het huidige bestuur niet heel erg sterk vertegenwoordigd, dus daar horen we jullie zelf ook graag over.

* We zijn hard bezig, om de oude stichting YES-Africa te helpen aan een nieuw goed doel, daarover meer in de rubriek "even voorstellen" van deze nieuwsbrief.

* De discussielijst is uitermate rustig de laatste maanden. Heeft niemand meer wat interessants in het midden te gooien? Ook als je interessante (en relevante) vacatures weet, mail ze rond!

* De DEO-dag commissie wordt binnenkort weer opgestart. Heb je interesse om bij de organisatie betrokken te zijn, meld je dan snel aan bij Yvonne!

De DEOdag commissie wordt binnenkort weer opgestart, meldt je aan bij Yvonne

* Een koud biertje nu toch erg verleidelijk is, en ik dus ga afronden ;-). Een fijne zomervakantie iedereen, tot de volgende activiteit,

Martin

Low-cost watervoorziening voor ontwikkelingslanden

YES-DC lid Mark Tiele Westra houdt zich in zijn vrije tijd bezig met de implementatie van low-cost technieken op het gebied van watervoorziening. Naast energie is de toegang tot voldoende en schoon water één van de belangrijkste voorwaarden voor ontwikkeling. Hij is lid van Stichting Practica, een Nederlandse stichting die zich bezighoudt met technische kennisoverdracht op het gebied van watertechnologie aan ontwikkelingslanden. Hieronder een aantal van zijn ervaringen.

Door: Mark Tiele Westra

Stichting Practica stimuleert *profit based sustainability*, oftewel: technische kennis overdragen aan lokale bedrijfjes die daar hun geld mee kunnen verdienen. Waterprojecten worden over het algemeen geïnitieerd door een lokale NGO, die contact zoekt met Practica. Practica traint dan een lokale werkplaats in het produceren van watertechnieken. De NGO begeleidt het project lokaal.

Samen met twee collega's ben ik onlangs bij een project in Njombe (Zuid-Tanzania) geweest, op uitnodiging van SHIPO, wat staat voor Southern Highlands Participatory Organisation. SHIPO hield zich oorspronkelijk bezig met het bouwen van scholen, maar houdt zich nu ook bezig met watervoorziening. Het bedrijfje waar we mee werkten was de Kisangani Smith Group, een lokale smidse die jongeren opleidt.

Een touwpomp in actie:

In Njombe hebben we twee technieken geïntroduceerd: touwpompen en de rota-sludge boormethode. De touwpomp is een eenvoudige waterpomp, geschikt voor gebruik door zo'n 10 families, voor waterdieptes tot 30 meter. In Nicaragua staan er 50.000, en de touwpomp wordt nu in zo'n 15 andere landen geïntroduceerd.

Water halen is een taak van vrouwen en kinderen. Je ziet regelmatig een vrouw lopen met drie van die emmers: één in elke hand, en één op het hoofd. Zestig kilo totaal! Vaak zijn de waterbronnen (riviertjes of natuurlijke bronnen) één of meerdere kilometers van huis. Veel kleine boeren besteden 5 (!) uur per dag aan het halen van water.

Een pomp plus boorgat in de buurt van het huis bespaart vooral enorm veel tijd, naast het voordeel van schoner water. Tijd die besteedt kan worden aan het verdienen van geld, of aan studeren. Een klein voorbeeld: een koe drinkt 80 liter per dag. Een boer heeft per dag 4 uur nodig om dat water te halen, omdat de rivier waar hij heen gaat, ver weg ligt. Als hij een pomp zou hebben, zou hij twee koeien kunnen verzorgen, en zijn inkomen van de melk kunnen verdubbelen. Daarnaast zou hij wat planten kunnen bewateren. Water is geld.

Maar zonder boorgat is een pomp van beperkt nut. Tot nu toe kostte het maken van een boorgat (4 inch diameter, 30 meter diep) zo'n 2500\$. En dan kun je nog zo'n goedkope pomp maken, dat schiet natuurlijk niet op. De Rota-sludge methode biedt echter een oplossing (zie foto).

Put boren op de Rota-sludge methode

Een metalen buis met aan de onderkant een boorkop wordt door een paar sterke mannen op en neer bewogen. De man die zijn hand op de buis houdt fungeert als

terugslagklep: hij brengt een modderstroom naar boven op gang. Het gat wordt volgehouden met water: de waterdruk houdt de putwand open. Zandhoudende lagen moeten worden afgesloten tijdens het boren: dat gebeurt door flink veel koemest te mengen met het boorwater (geen grap). In het Westen doen we dat met bentoniet, maar koemest gaat net zo goed. Op die manier is voor 300\$ een boorgat te maken van 30 meter diep, in plaats van de 2500\$ voor de traditionele methode. In Njombe zijn nu 24 man en één vrouw in deze techniek getraind, zij vormen nu 6 boorploegen.

Meer voorbeelden van low-cost watertechnieken, zoals waterfilters, treadle-pompen, micro-irrigatie, etc, zijn te vinden op de website van Stichting Practica: www.practicafoundation.nl

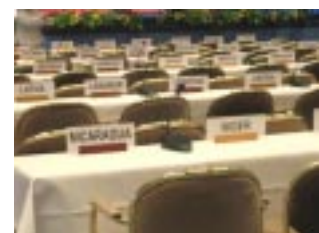
Logo te gebruiken voor folders en T-shirts. Bij de introductie van een nieuwe technologie is - naast kwaliteit - marketing het allerbelangrijkste: hoe meer iets wordt verkocht, hoe lager de prijs, hoe meer arme mensen toegang krijgen tot de technologie. Maar leg geldschietters maar eens uit dat je 80% van hun budget aan een reclamecampagne wilt uitgeven...

Een paar dagen "observeren" in Bonn

Half mei togen we met zes Yessers met een busje richting Bonn. Het doel van de busreis was het felbevochten compromis van de COP10 in Buenos Aires: het seminar of governmental experts. In dit seminar zouden vertegenwoordigers van verschillende landen elkaar iets vertellen over hun ervaringen met klimaatverandering, hun klimaatbeleid en mogelijk een inkijk geven van hun visies op toekomstig klimaatbeleid. Ondanks dat maar één van ons zessen meer dan zijdelings zich met het onderwerp klimaat bezig houdt, wilden we dit zien! Hieronder een verslag.

Door: Anne Kets

Het seminar werd gehouden in een hotel/conferentieoord in een overheidswijk in Bonn. Voor de gelegenheid waren er hekken met blauw plastic rond het hotel en detectorpoortjes in de hal geplaatst. Het was wel duidelijk dat het hier om, zoals ook vastgelegd was tijdens de COP, een informele bijeenkomst ging, en niet om echte onderhandelingen. De omgeving rond het gebouw was erg rustig. Vertegenwoordigers van de verschillende landen, alfabetisch gerangschikt van Afghanistan tot Zimbabwe waren binnen

Plaatsen op alfabetische volgorde

de ruime meerderheid. Naast dat gekke groepje Nederlanders leken er maar weinig observers en/of vertegenwoordigers van belangengroeperingen rond te lopen. Er werd niet onderhandeld, in ieder geval niet zichtbaar. Er waren geen side events. Toch was er voor geïnteresseerde leken op klimaatgebied waar ik ons even gemakshalve toereken, genoeg te beleven. Een aantal eigen indrukken uit de presentaties:

□ Vertegenwoordigers van verschillende EU lidstaten hielden hun presentatie in naam van de EU. Zo benadrukte het Verenigd Koninkrijk de noodzaak van snelle actie en gaf Nederland (VROM) aan dat klimaatbeleid mogelijk beter geïntegreerd zou kunnen worden met andere beleidsgebieden zoals ontwikkelingsproblematiek en armoedebestrijding. Frankrijk benadrukte het belang van systeemverandering en koos daarmee zowaar een transitieperspectief.

□ De Verenigde Staten legde de lat voor CO2 emissiereductie een stuk minder hoog dan de EU. Na veel gescherf met relatief gezien vast lage budgetten voor energiebesparing en duurzame energie, werd de doelstelling genoemd: de Verenigde Staten had zich de doelstelling gesteld om de *groei* in het energiegebruik de komende jaren met een bepaald percentage te verminderen.

□ India veegde de vloer aan met het klimaatbeleid van de ontwikkelde landen. De presentator begon de presentatie met een dodelijk-vrij geciteerd- "Voordat ik ga vertellen wat wij als land met zoveel miljoen inwoners met een gemiddeld inkomen van zoveel dollar per dag allemaal doen om onze CO2 uitstoot te verminderen, zal ik eerst vertellen wat andere landen niet doen...". Ik heb de presentatie zelf jammer genoeg gemist, maar de reacties van andere landen waren goud waard.

India veegde de vloer aan met het klimaatbeleid van de ontwikkelde landen

□ Een aantal landen gaf aan nu al flink last te hebben van klimaatveranderingen. Gemelde effecten varieerden van grotere kansen op overstroming, afsmeltende gletsjers tot een vermindering van opbrengst van waterkracht door teruglopend rivier debiet. De temperatuur stijgt in een aantal landen duidelijk sneller dan op mondiaal niveau berekend wordt.

Een aantal landen heeft nu al flink last van klimaatveranderingen

□ Verschillende ontwikkelingslanden vonden CDM een belangrijk en positief instrument Aan de uitvoering schort echter wel het een en ander. De onduidelijkheid voor na 2012 helpt niet mee.

□ Een aantal landen wilde compensatie voor het niet of minder snel kappen van bossen.

De manier waarop landen op elkaar reageerden was ook leuk om te zien. Japan reageerde zeer vriendelijk en formeel op een vraag voor hulp bij energiebesparing van China en vice versa. De neiging van één van de vertegenwoordigers van de VS om tijdens bepaalde presentaties in slaap te vallen was ook interessant. Een selectieve jetlag waarschijnlijk...

Yessers aan de Nederlandse tafel

We hebben ons trouwens onbedoeld behoorlijk laten gelden in Bonn. Bij de gelegenheid tot vragenstellen na een aantal praatjes keken beide voorzitters wel heel nadrukkelijk de zaal in om maar voldoende vragen voor de discussie te verzamelen. Eén Yesser pakte vervolgens het bordje met 'observers' op en stelde netjes een vraag

over wat de verschillende landen, die net hun presentatie afgerond hadden, vonden van het feit dat het energiegebruik van vliegverkeer niet binnen reductiedoelstellingen valt. Later hoorden we dat het niet de bedoeling was dat observers zoals wij een vraag stelden. De landen hebben vervolgens wel allemaal een politiek antwoord op de vraag gegeven. Eén van de dingen die de vragensteller namelijk ook had gedaan was in zijn vraag de zinsnede 'what is your position' te gebruiken. Het woord positie was iets te onderhandelingsgeoriënteerd voor deze officieel vastgestelde informele bijeenkomst...

We hebben ons onbedoeld behoorlijk laten gelden in Bonn

De impact van deze in onschuld gestelde vraag bleek maar weer tijdens een bijeenkomst van Bingo's die wij hebben kunnen bijwonen (Bingo's zijn business and industry NGOs, waaronder oliemaatschappijen en aanverwanten). De deelnemers van de Bingo bijeenkomst bespraken onder meer wat zij van de presentaties van de verschillende landen eerder op de dag vonden. Het feit dat een of andere vertegenwoordiger van een NGO een vraag gesteld had bleef niet ongenoemd. De hele bespreking was interessant, hoewel er weinig opvallends gezegd is, kregen wij wel een kijkje in de keuken.

Op de avond tussen de twee seminardagen in had de Duitse minister van Milieu alle deelnemers aan de conferentie, dus ook de observers, uitgenodigd voor een sjiek hapje en drankje op één van de mooiste locaties in Bonn: een terras bij een hotel aan de oevers van de Rijn. Dat was nou eens lekker babbelen met een glaasje wijn in de hand!

Even genieten van Bonn

Zo bij elkaar genomen waren de twee seminardagen dus ruim de moeite van het vrijnemen en het er naar toe rijden waard. Het zou mooi zijn als één van de volgende COPs weer in de buurt gehouden wordt.

Voor meer informatie over het seminar zie de website van het international institute for sustainable development (IISD): <http://www.iisd.ca/vol12/enb12261e.html>

Waterstof droom of mogelijke realiteit?

Donderdag 28 april was een warme dag. Een mooie tijd voor een verhit debat over de voor- en nadelen van waterstof tussen een wetenschapper en een dromer. Het vehicle voor de discussie was het juichende boek over de grote voordelen van waterstof van Jeremy Rifkin.

Door: Anne Kets

De wetenschap werd "vertegenwoordigd" in de persoon van Harm Jeeninga van ECN Beleidsstudies. Het idealisme had zijn vertegenwoordiger in de persoon van Richard Reekers, één van de initiatiefnemers en aanjagers achter het idee van de introductie van waterstof op Curaçao.

Harm had, speciaal voor de gelegenheid, het boek "de waterstof economie" van Rifkin goed doorgelezen. Hier was hij, zacht gezegd, wat sceptisch over. "Het boek" van Rifkin is mooi opgezet. Rifkin geeft gedetailleerde beschrijvingen van problemen die waterstof zou kunnen oplossen en schermt met cijfers. De beschrijvingen typeert Harm als ongeveer 90% goed. Vervolgens volgt er na een snelle overgang, "dus", een omschrijving van een wereld waarin waterstof toegepast wordt en de eerder beschreven problemen, zoals mogelijke toekomstige tekorten aan brandstoffen en een ongelijke verdeling van rijkdom over de wereld, opgelost zijn. De reden waarom waterstof dan "de oplossing" is, komt echter niet goed naar voren. De inschatting is, dat de hoofdconclusie, waterstof lost alle problemen op, uiteindelijk voor zo'n 90% niet klopt.

Waterstof heeft zijn voor- en nadelen. Enkele argumenten die Rifkin naar voren brengt kloppen echter niet. Het is waar dat er door het decentraliseren van de energievoorziening, één van de hoofdideeën van Rifkin, de capaciteit van het net minder vergroot hoeft te worden. De kosten van de aanleg van een waterstofinfrastructuur, de verdere ontwikkeling van brandstofcellen en ook de voor decentralisatie benodigde aanpassingen aan het net zijn echter wel wat hoger dan de zo vermeden kosten. Ook is waterstof niet het enige alternatief voor oliegebruik in de transportsector. Het gevoel over waterstof dat Rifkin in zijn boek overbrengt is een geloof.

Het gevoel over waterstof dat Rifkin in zijn boek overbrengt is een geloof

Dat wil nog niet zeggen dat waterstof geen oplossing voor bepaalde problemen kan zijn. Waterstof heeft ook duidelijke voordelen, zo zijn emissies bij gebruik nul en kan waterstof van verschillende energiebronnen gemaakt worden. Waterstof kan dus zeker een goed alternatief zijn voor bepaalde toepassingen. Om te kijken bij welke toepassingen dat is, moet er echter nog veel onderzoek gedaan worden naar en ervaring opgedaan worden met waterstof en alternatieven.

De tweede spreker van de avond, Richard Reekers, was zeker een week voordat hij de lezing in de Florin hield een gelovige in de mooie wereld van waterstof. Hij heeft samen met anderen, het plan gelanceerd om waterstof, voornamelijk uit hernieuwbare bronnen, op Curaçao toe te passen. Curaçao heeft een groot potentieel voor hernieuwbare energie zoals golfenergie, zon en wind. Daarnaast is stroom op Curaçao erg duur. Een ideale situatie dus voor de introductie voor een alternatieve, CO₂ arme energiedrager.

Het plan om waterstof en hernieuwbare bronnen op Curaçao toe te passen is onder andere met het energiebedrijf van Curaçao besproken. Hoewel het idee om meer hernieuwbare energie toe te passen in principe positief ontvangen is, was het enthousiasme over de toepassing van waterstof niet algemeen. Er is afgesproken om de mogelijkheden voor hernieuwbare energie verder te onderzoeken en het idee van waterstof voorlopig te laten liggen.

De nieuwe generatie kan voor grootschalige veranderingen zorgen

Richard's enthousiasme over waterstof, is daardoor ook wat afgezwakt. Zijn enthousiasme over de mogelijkheden die mensen, vooral jongeren, hebben om de wereld te verbeteren echter zeer zeker niet. De nieuwe generatie kan voor grootschalige veranderingen zorgen en kan de toepassing van duurzame energie vooruithelpen. Richard sloot zijn presentatie dan ook af met een welgemeende aansporing om onze kennis en mogelijkheden goed in te zetten en de wereld te verbeteren.

Meer informatie over het initiatief van Richard Reekers en anderen is te vinden op www.newday.nl

Van het web

Het Internet herbergt soms opvallende berichten die soms de krant niet halen. Hieronder twee opvallende berichten over het draagvlak van het Kyoto protocol in de VS

VS-burgemeesters omarmen 'Kyoto'

SEATTLE - Burgemeester Greg Nickels van Seattle probeert te bereiken dat de Verenigde Staten doen wat de regering-Bush niet wil: het Kyoto-verdrag over opwarming van de aarde naleven. The New York Times meldde dat zaterdag op zijn website. Al 132 burgemeesters, Democraten en Republikeinen, hebben zich aangesloten bij Nickels' coalitie om de opwarming van de aarde op lokaal niveau te bestrijden. Zij hebben beloofd dat hun stad zal voldoen aan wat een bindende eis voor de VS had moeten zijn, als president Bush het klimaatverdrag niet had verworpen. Voor 2012 moet de uitstoot van broeikasgassen zijn teruggebracht tot 7 procent onder die van 1990. Volgens het kantoor van Nickels vertegenwoordigen de burgemeesters bijna 29 miljoen burgers in 35 staten. Donderdag sloot de Republikeinse burgemeester Michael Bloomberg van New York zich aan. Bericht overgenomen van www.CO2.tv, Bron : TELEGRAAF 14 mei 2005

Governor Schwarzenegger announces Climate Change Goals

California Governor Arnold Schwarzenegger has issued an executive order that establishes a series of targets for reducing greenhouse-gas (GHG) emissions throughout the state over the next several decades. Under Schwarzenegger's plan, GHG emissions will be reduced to 2000 levels (an 11% reduction) by 2010, to 1990 levels (a 25% reduction) by 2020, and to 80% below current levels by the year 2050. "California will continue to be a leader in the fight against global warming and protecting our environment," Schwarzenegger said in announcing the plan on June 2 during the United Nations World Environment Day in San Francisco. "Today I am establishing clear and ambitious targets to reduce greenhouse gas emissions in our state to protect our many natural resources, public health, agriculture and diverse landscape
Bron: <http://www.dutch-sustainable.nl/>

Even voorstellen...

In deze nieuwsbrief het begin van een nieuwe rubriek. Het is een rubriek waarin bekende en minder bekende Yes-dc leden zich voorstellen om zo meer mensen met elkaar in contact te brengen. De eerste beurt is aan Harry Kuyjpers en Mark van den Bosch. Ze worden binnenkort of zijn al eigenaar van de stichting YES-Africa. De niet meer door YES gebruikte stichting YES-Africa past prima bij hun initiatief Washiriki, vandaar dat de stichting van hand gewisseld is. We stellen ze wat vragen over Washiriki en over wat ze bezig houdt op het vlak van energie en ontwikkelingslanden.

Mark en Harry nemen de stichting Yes-Afrika over. Mark, wat is Yes-Afrika en wat streeft ze na?

Mark van den Bosch

Mark leest voor uit de statuten: 'Het doel van YES-Africa is het bevorderen van netwerken voor energiespecialisten in ontwikkelingslanden'. Hier past ons initiatief 'Washiriki' als netwerk prima in. We willen gemeenschappen in Afrika en bijvoorbeeld Nederland aan elkaar koppelen via onze homepage en contacten. Hierbij rekenen we ook op YES-DC leden. Washiriki betekent 'deelnemers' in Swahili. We willen daarmee mensen uitnodigen om mee te denken en deel te nemen aan de ontwikkeling van kleinschalige projecten en/ of bedrijfjes gericht op de toepassing van groene energie in Afrika.

Harry, wat kunnen we concreet verwachten van Yes-Afrika naar Yes-DC leden toe en wat kunnen Yes-DC leden doen voor Yes-Afrika?

Concreet hebben we twee trajecten: Ten eerste zetten we zelf projecten op en daarbij willen we graag YES-DC leden bij betrekken. We bieden dan steun aan projecten in de vorm van bemiddeling (onder bepaalde voorwaarden ook uitzending van vrijwilligers), informatie en sponsoring. Ten tweede bieden we een internetplatform waar geïnteresseerden kennis kunnen delen, gebruik kunnen maken van een forum, kortom, kunnen netwerken. We willen voorzover die nog niet elders gepubliceerd zijn, handleidingen publiceren, en het forum ontwikkelen tot een vraag en antwoordservice. We hebben de mogelijkheid voor Afrikaanse deelnemers om zich te presenteren op onze homepage. De praktijk leert dat hier nog best wat bij komt kijken. Het is op dit moment al behoorlijk druk naast een baan en een studie.

Harry Kuyjpers

Harry, jij bent in Tanzania geweest om een vergistinginstallatie te bouwen. Een project dat je zelf opgezet en uitgevoerd hebt. Waarom ben je je bezig gaan houden met duurzame energie in ontwikkelingslanden? Ben je vanuit je studie hiermee in aanraking gekomen?

Het was al een tijdje een wens van me om een tijd in een Afrikaans land te gaan werken. Ik studeer milieuwetenschappen en ik heb al enkele jaren gewerkt als milieucoördinator. Ik heb daarbij vrij veel te maken gehad met energie-efficiency plannen en programma's voor energiebesparing binnen bedrijven. Het lag voor de hand om een energieproject te gaan doen. Ik kon dit koppelen aan een scriptie voor mijn studie en ik ben me zodoende steeds meer gaan verdiepen in deze materie. Ik ben toch meer een organisator dan een energiespecialist. De uitdaging

van duurzame energie in ontwikkelingslanden vind ik de kans om te pionieren en om het 'simpel' te houden. Een belangrijke les voor mij was dat de basisvoorzieningen in orde moeten zijn en dat het ook duidelijk financieel iets moet opleveren. Daarom wil ik me nu meer richten op het ontwikkelen van bedrijfjes, netwerken en uitwisselingen.

Mark, tijdens jou opleiding werd jou verteld dat je je eigen baan moest creëren. Dat heb je letterlijk opgevat door samen met Harry Washiriki op te richten. Wat is jouw achtergrond en hoe ben jij met duurzame energie in ontwikkelingslanden in aanraking gekomen?

Tijdens mijn opleiding Culturele Maatschappelijke Vorming aan de Hogeschool in Nijmegen werd er inderdaad vaak gezegd: creëer je eigen baan! Nu zijn de vacatures voor sociaalagogen inderdaad op één hand te tellen, dus dat idee is zo raar nog niet. Ik ben me gaan omgeschoold naar de IT (daar is wel werk) en ben nu werkzaam als freelance internet-programmeur. Vanuit mijn idealistische inslag wilde ik aanvankelijk iets met mensen gaan doen, vandaar de keuze CMV. Omdat ik graag ondernemend en toch ook wel pragmatisch ingesteld ben, merk ik dat het meeste plezier - voor mij - in de combinatie zit. Ik ben geïnteresseerd in techniek als de mens en natuur centraal blijven staan. In mijn werk als programmeur / vormgever van gebruikers-interfaces is het bijvoorbeeld de kunst om ingewikkelde handelingen voor de gebruiker simpel en inzichtelijk te maken. Vaak pure logica, maar wel belangrijk en mensgericht. Via Harry ben ik bij de groene energie en Afrika te recht gekomen. Altijd een stille voorliefde voor het ontwikkelingswerk gehad en nu die kans. De combinatie blijft voor mij de uitdaging.

Harry, Washiriki is dus Swahili maar wat betekent het? Wat doet Washiriki en wat is de bedrijfsfilosofie?

Washiriki betekent dus deelnemers in het Swahili. Washiriki kan je vertalen als 'aandeelhouder', maar ook als deelnemer. Je impliceert hiermee dat er sprake is van een zeer nauwe herkenning van belangen en delen van leven, natuur en gevoel. Dat zegt wel iets over de betrokkenheid en motivatie die we zoeken in de deelnemers als een basis voor duurzaam ondernemen of bij deelname aan het forum op de homepage. Washiriki gaat niet over Mark en mij, maar over iedereen die deelneemt, ook de partners in Afrika. Onze filosofie is dat we gemeenschapsprogramma's kunnen initiëren in Afrika door kennisoverdracht.

Jullie hebben beide deelgenomen aan het WOT weekend van afgelopen jaar en Harry heeft al praktijkervaring in Afrika. Mark, wat zien jullie als de grootste kansen en hindernissen in het realiseren van jullie doelstellingen met Washiriki?

Ik hoor nog wel eens mensen de woorden uitspreken: "Men is Afrika moe". Ik wil het in dit artikel graag een keer omdraaien. Persoonlijk ben ik namelijk Europamoe. Een recentelijk onderzoek gaf aan dat nu al 60% met tegenzin naar het werk gaat. "Druk, druk, druk. En...Tja,dan nog die ellende in Afrika. Laat me alsjeblieft, als ik s 'avonds thuis kom, naar Goede tijden, slechte tijden kijken; dan kan ik tenminste even.... mijn verstand op nul zetten." Onverschilligheid....Dat is naar mijn idee de dreigende volksziekte nummer 1. Aan de andere kant is er een groeiend draagvlak voor concrete actie richting arme landen en dan vooral Afrika. Initiatieven zoals: Makepovertyhistory.org, live8, maar ook de schuldenlastreductie; eigenlijk nog zeer recent en zeker hoopgevend. Ik zie voor ons kansen om wat

mee te liften op deze nieuwe golf van publieke pressie en de daaruit mogelijke commitment van overheid en bedrijfsleven.

Mark, is er een overlap tussen Yes-Afrika en Washiriki? Ondersteunt dit elkaar?

Yes-Africa is voor ons de tweedehands jas die we gratis krijgen en qua doelstelling prima past. We zijn blij met deze mogelijkheid om kosteloos een rechtspersoon te worden. Dit is vooral voor de fondsenwerving niet onbelangrijk. Wat betreft de toekomst, overlap en samenwerking. Ik denk dat Washiriki voldoende mogelijkheden biedt aan bijvoorbeeld YES-DC -ers om zich op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen binnen onze projecten. Washiriki nodigt hen uit om te participeren op welke wijze dan ook. Er is voldoende ruimte voor bijv. publicatie, project hosting, de invulling van het info-center. Het Washiriki platform voor groene energie is een typisch community based platform: voor, door en van de gemeenschap. Meld je aan en neem deel aan het Afrika forum, of schrijf een artikel met behulp van onze online-editor. Netwerken doe je samen!

Jullie zijn al naar meerdere Yes-dc lezingen gekomen en hebben aan het WOT weekend deelgenomen. Wat voor onderwerpen of excursies zien jullie komend jaar graag aan bod komen?

We zijn nu bezig met plantaardige olie als brandstof (PPO) in Tanzania, dus alles ten aanzien van PPO! Verder zouden we iets bij kunnen dragen vanuit onze ervaringen en contacten op dit vlak. Een workshop zoals bij WOT is absoluut voor herhaling vatbaar. In ons perspectief is het onderwerp energie als basis voor een klein bedrijf in Afrika erg interessant.

Informatie over Washiriki is te vinden op www.washiriki.org. Je kan verder met Harry en Mark in contact komen via contact@washiriki.org. Als je zin hebt om volgende keer iets te vertellen van je bezigheden op energie en ontwikkelingslandenvlak, neem dan contact op met Anne(Annekets101@hotmail.com) of Michiel (Michiel.geurds@gmail.com). Zeker ook voor yessers die niet net een stichting overgenomen hebben!

Heb je zin om volgende keer wat te vertellen over jouw activiteiten op het gebied van energie en/ of ontwikkelingslanden, geef je op!

First Contact

YES-DC lid Sander Peeters, heeft in mei dit jaar een vriend opgezocht in Papua Nieuw Guinea. Hij vertelt hieronder over zijn ervaringen in dit ongerepte land waar de "beschaving" (koelkast, cola en airco..) nog volledig onbekend is. Een verslag van een dag in de jungle....

Door Sander Peeters

Ik word wakker van knetterend kampvuur en een oorverdovend geluid uit de jungle. Ik kijk om me heen en schrik in eerste instantie van de pikzwarte gezichten die me "aanstaren". Ik hoor gegniffel en bedenk dat ik heel ver van huis ben. Voor mij, op de (harde) gevlochten rieten ondergrond, ligt Brecht. Hij ligt nog in "coma". Het is zondag 1 mei 2005, voor mij de eerste ochtend in Waim.

Waim is een dorp met plus minus 60 mensen, gelegen hoog in de bergen ergens op de grens van East Sepik en Enga Province in Papua New Guinea. Twee jaar geleden heb ik Brecht beloofd hem op te komen zoeken wanneer hij in het buitenland zou werken. Maar dat het Papua New Guinea werd wist ik toen nog niet. Hij is wateringenieur en werkt voor VSO (Volunteers Services Overseas) en de Anglican Church. Samen met villagers zet hij drinkwaterprojecten op. De mensen hier in Waim moesten een dag lopen voor drinkbaar water. 'Zero' milieumaatregelen leiden ertoe dat grote internationals, op zoek naar delfstoffen als goud, koper en olie ongestraft rivieren kunnen vervuilen. Jammer, maar alledaagse realiteit. Villagers, die duizenden jaren uit de rivier dronken, werden plotsklaps op onverklaarbare wijze ziek. Men had geen idee dat het aan het water lag. Nu wordt, doormiddel van zwaartekracht, schoon drinkwater van hoger af via leidingen naar beneden geleid en opgevangen in een reservoir in het dorp. Het reservoir dient als buffer en verdeelpunt. Vanaf hier gaat het drinkwater naar de verschillende hutten in het dorp.

Kuchend van de rook - die in de hut blijft hangen - kruip ik met enige stijfheid uit m'n slaapzak. Alle bewegingen die ik maak worden door een tiental sturende ogen nauwlettend gevolgd.

Het vuur wordt met takken gevoed en uit veiligheidsoverwegingen de gehele dag en nacht aangehouden. De rook, die in de hut blijft hangen, houdt ongedierte buiten. Het rieten dak is door de rook geteerd. Het vuur is een lichtbron in het donker en wordt gebruikt voor het bereiden van voedsel. Wanneer het vuur uitging ging men "tot voor kort" - plus minus tot 1930 - "nieuw vuur" halen bij een ander dorp op één dag loopafstand. "Tegenwoordig" maken ze het zelf, met de hand wel te verstaan.

Tot voorkort haalden - plus minus tot 1930 - mensen "nieuw vuur" bij een ander dorp. "Tegenwoordig" maken ze het zelf, met de hand wel te verstaan.

Intussen is Brecht ook wakker en krijgen we eten voorgeschoteld dat de vrouwen in alle vroegte hebben klaargemaakt. Het eten bestaat voornamelijk uit droge wortels uit de jungle, Kakau en Koemoe, en varens. En als we geluk hebben, bush meat; hagedis, Kas Kas (soort klimbeertje) of rupsen. Bij een groots feest als een bruiloft; wild zwijn, Kasawari (mensgevaarlijke loopvogel) en paddestoelen. Koken is hier iets anders dan magnetronnen. In een kuil worden, als een

kunstwerk, in de rondte bananenbladeren gelegd. Daarop komen hete stenen die de gehele nacht in het vuur hebben gelegen. Het voedsel wordt tussen de hete stenen gelegd en afgedekt met bananenbladeren en zand. Twee uur later is het voedsel klaargestoomd. Kruiden kennen ze niet dus het is wel even wennen. Niet eetbare delen van dieren worden hergebruikt. Hoezo, een ideaal ecosysteem?!

Als Brecht en ik uitgegeten zijn gaat het resterende eten door naar de Bigman; vijf belangrijke mannen die de beslissingen nemen in het dorp. Daarna gaat het eten door naar de mannen die minder te zeggen hebben, de kinderen en tot slot de vrouwen. Een duidelijke rangorde dus. Gelukkig heb ik de vrouwen en kinderen, tijdens het bereiden van de maaltijd, stiekem zien snoepen.

Na het eten vraag ik via Brecht die vloeiend 'Pidgin' spreekt (de nationale taal, grofweg opgebouwd uit drie koloniale talen, Engels, Duits en Nederlands) of ze willen laten zien hoe zij met de hand vuur maken. Als tegenprestatie laat ik zien hoe ze een pijl van een boog kunnen stabiliseren om zuiverder te kunnen schieten. Dit vinden ze geweldig. De pijl en boog wordt voornamelijk gebruikt bij de jacht, en, maar dat wist ik op dat moment niet, samen met stenen bijlen en speren geregeld ingezet bij stammenstrijd om grond of vrouwen. De pijlen hebben punten van beenderen van de Kas Kas maar zijn niet voorzien van veren. Met de indianenpijl als voorbeeld voorzie ik het uiteinde van de pijl van 3 veren. Uiteraard moet het getest worden. Een pijl met, en een pijl zonder stabilisatieveren. Opeens krijg ik het benauwd als ik bedenk dat de test ook kan mislukken. In het westen weten wij onze emoties redelijk in bedwang te houden als iets niet lukt. Dat is hier wel wat anders, emoties liggen dicht bij daadkracht.... Gelukkig, ik ben geen prooi. Nu zijn zij aan de beurt. Met behulp van een gespleten stuk rond bamboehout, een bamboelint en droog gras weten zij mij werkelijk te verbazen. Op het droge gras en bamboelint wordt het gespleten bamboehout gelegd. Met (blote) voeten staan ze op het uiteinde van het hout en trekken met beide handen

Vuur maken met bamboe

het lint op-en-neer onder het hout door. Door de wrijving die daardoor ontstaat weten ze binnen 14 seconden een flink vuur te maken. De snelheid van het vuur maken gaat mijn verwachtingen te boven. Ze zien dit en liggen allemaal in een deuk. Was ik even afgestaan als ik met m'n aansteker was aangekomen....

De demonstraties pijl en boog en vuur maken worden opgevolgd door een, zeg maar, wekelijkse vergadering over alle dingen die het dorp en de mensen aangaat. Ze vragen me of ik me wil voorstellen aan de villagers. Ik vertel m'n naam, leeftijd, dat ik "getrouwd" ben - want dat zou voor "minder verwarring" zorgen - nog ouders en een zus heb, waar ik vandaan kom en wat ik voor de kost doe. Dat ik geen kinderen heb, 31 jaar ben, dat ik drie dagen met de Baloes (vliegtuig) onderweg ben geweest om naar Papua New Guinea te komen en dat ik beleidsstukken schrijf gaat ze iets te ver. Getrouwd zijn en geen kinderen hebben, dat kan niet! Tijdsaanduiding, en dus leeftijd, en verjaardagen kennen ze niet. En vliegen is al helemaal een probleem.

Tijdsaanduiding, en dus leeftijd, en verjaardagen kennen ze niet

Tot voor kort dachten ze dat vliegtuigen zilveren vogels waren. Maar, waar woon ik dan als je drie dagen onderweg bent?! Het besef dat de aarde rond is en er ook nog andere landen zijn dan hun vallei is ze vreemd. En schrijven, dat hebben ze een priester, de eerste bezoeker in het dorp rond 1954, voor het eerst zien doen. Zelf kennen ze geen schrift en gaat alles van mond op mond. Kinderen gaan mee met hun ouders om routes te leren kennen en routes worden daarnaast in liedjes, in de vorm van 'bij de grote boom op de laagste berg rechts, en voor de grote bruine rivier links', verwoord. Nu er bossen gekapt worden ten behoeve van kleinschalige akkerbouw en het winnen van delfstoffen raken ze in de war.

Ik vertel en Brecht vertaalt dit in het Pidgin. Vervolgens wordt het door een Bigman weer vertaald in hun eigen taal. Papua New Guinea kent maar liefst 741 (!) op zich zelf staande talen, dus geen dialecten. Bijna één op één met het aantal dorpen. Brecht verteld tijdens de vergadering wat er nog moet gebeuren om het watersysteem duurzaam te maken. Zowel de villagers als Brecht en ik hebben deze week verschillende klussen te klaren. De mannen luisteren aandachtig.

Papua New Guinea kent maar liefst 741 op zich zelf staande talen

Onderwijl worden verschillende mensen "gevluid", of eigenlijk geluidsd door de mensen die lager in rangorde staan. Ik maak tevergeefs een foto. Luizen is niet iets waar je als dorp trots op bent. Doordat fotograferen iets nieuws is zijn de mensen euforisch en verstoort ik onbedoeld de vergadering. Stom van me!! Gelukkig heeft Brecht veel krediet en kom ik er weer levend vanaf. Deze dankbaarheid zien we ook terug in het feit dat we het meeste en beste voedsel krijgen, onze rugzakken, ja, het kan ook niet anders, door de vrouwen gedragen worden en we verschillende cadeaus krijgen.

Die avond voor het slapen gaan, drinken we bij het kampvuur in de hut zelf meegenomen koffie uit een beker. Whow, wat kan smaak veel met je doen. Binnen deze cultuur wordt alles met elkaar gedeeld en kent men als persoon weinig eigendom. De koffie en een pak suiker gaat rond en is op wanneer ik het terug krijg. Uhm!#\$?... Suiker met koffie vinden ze heerlijk! Ik vertel vervolgens dat zij tussen de wilde koffiebomen leven en dat zij dus ook koffie zouden kunnen maken. Nee, koffie uit een zakje van een blanke heeft meer status en is dus veel lekkerder. Tot slot worden er die avond door de Bigman verhalen verteld en wordt ons gevraagd iets over de rest van de wereld te vertellen. Als ik vertel dat ze in een ander land (USA) een wapenwet hebben aangenomen waarbij burgers zichzelf mogen verdedigen, wordt dit vertaald als zijnde dat zij daar ook met pijl en boog rondlopen. Tja, ieder zo zijn referentiekader zullen we maar zeggen.

Zo, de dag zit er op en terwijl we ons opmaken voor de nacht worden we door hagelwitte ogen minutieus gevolgd. Goodnight.

Reageren op de inhoud van deze nieuwsbrief; stuur je reactie aan Anne (Annekets101@hotmail.com) of Michiel (michiel.geurds@gmail.com).

Vakantietijd

Aangezien het toch vakantietijd is eindigen we met wat foto's van het bezoek van Sander Peeters aan Papua Nieuw Guinea.

